

СУЧАСНИЙ СТАН ВИРОБНИЦТВА ТА РЕАЛІЗАЦІЇ ЗЕРНА В УКРАЇНІ

*В.Л.Вакуленко, магістр, методист вищої категорії
Національний аграрний університет, м. Київ*

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з науковими та практичними завданнями. Для мотивації аграрних підприємств у виробництві та реалізації продовольчого зерна необхідним є удосконалення механізмів державного регулювання на ринку зерна України. З боку держави було зроблено ряд дій для впровадження ефективних заходів. Так, в 2004 році відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 28 квітня 2004 року № 532 “Про закупівлю продовольчого зерна врожаю 2004 року” було закуплено зазначеної продукції 1 млн. тонн урожаю 2004 року відповідно до державного резерву. Зазначену постанову в свою чергу було розроблено на виконання Указу Президента України від 19 травня 2003 року № 415 “Про додаткові заходи щодо стабілізації ринку зерна” та Програми діяльності Кабінету Міністрів України “Послідовність. Ефективність. Відповідальність”.

Аналіз останніх досліджень та публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які спирається автор. Зазначена проблема досліджувалась в роботах сучасних науковців: І.Р. Бондар, М.І. Диба, О.П. Гребельник, А.М. Кандиба, П.Т. Саблук та інших вчених.

Формування цілей статті (постановка завдання). Мета – розглянути сучасний стан виробництва та реалізації зерна України. Завдання: представити тенденцію розвитку загальної наявності пшениці, обсяги закупівлі зерна в цілому до продовольчого резерву та прогнозовані обсяги виробництва основних видів сільськогосподарської продукції в 2007 році.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Згідно з бюджетною програмою КПКВ 2801210, фінансова підтримка виробництва продукції рослинництва і тваринництва шляхом дотування на одиницю

виробленої продукції (в тому числі на підтримку виробництва продукції рослинництва на 1 гектар посівів було передбачено 19050,0 млн. грн.). Тобто, як бачимо, підтримка виробників продукції рослинництва здійснюється виплатою дотацій на гектар посівів озимих та ярих культур. Так, суми дотації за озимину в 2006 році становили 519,9 млн. грн, за ярі культури — 444,0 млн. гривень. Виходячи з інформації Державного комітету статистики України [3], наведено динаміку загальної наявності пшениці по Україні в період з січня по грудень 2004-2006 років (табл.1).

З таблиці 1 можна зробити висновок, що за досліджуваний період спостерігається загальне зниження наявності пшениці в Україні. У порівнянні з 2005 роком в 2006 році більші обсяги були станом на 1 січня — на 12,6%, 1 лютого — на 13,9%, 1 березня — на 13,4%, 1 квітня — на 11,2%, 1 травня — на 9,8%, 1 червня — на 2,5%, та менші: 1 липня — на 6,7%, 1 серпня — 30,7%, 1 вересня — на 24,7%, 1 жовтня — на 25,6%, 1 листопада — 23,4%, 1 грудня — 30,3%.

Вважаю за необхідне зазначити, що таблицю 1 складено на підставі даних двох державних статистичних спостережень: за формою № 21-заг “Звіт про реалізацію сільськогосподарської продукції”, яку подають юридичні особи, їхні відокремлені підрозділи незалежно від форм власності та підпорядкування (крім малих підприємств), які здійснюють сільськогосподарську діяльність та реалізацію власної сільськогосподарської продукції та формою № 1-зерно “Звіт про наявність та надходження зернових культур” яку подають підприємства, що займаються прийманням на зберігання приміщення та переробні потужності. Причому загальна наявність зернових культур безпосередньо у сільськогосподарських підприємствах — на підприємствах, що займалися їх переробкою і зберіганням.

Динаміку обсягів поставленого зерна в цілому по Україні представлено в таблиці 2.

З таблиці 2 щодо динаміки обсягів поставленого зерна в Україні можна зробити висновок, що за період з 9 січня по 1 червня 2007 року в цілому спостерігається зростаюча тенденція. Зниження спостерігається станом на 3 квітня поточного року. Так, наприклад, аналізуючи сучасний стан поставленого зерна

Вісник аграрної науки Причорномор'я, Випуск 2, 2007

Таблиця 1

Динаміка загальної наявності пшениці в Україні, тис. тонн

Рік	1 січня	1 лютого	1 березня	1 квітня	1 травня	1 червня	1 липня	1 серпня	1 вересня	1 жовтня	1 листопада	1 грудня
2004	2213,8	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7294,6	6188,4
2005	5187,6	4610,3	4149,1	3630,3	2987,7	2499	2084,2	9993,8	11780,3	9657	8159,3	6910,6
2006	5843,3	5250,6	4704,5	4036,9	3279,8	2560,8	1943,5	6921,8	8868,4	7334,1	6252,5	5507,7
2006 до 2005, %	112,6	113,9	113,4	111,2	109,8	102,5	93,3	69,3	75,3	74,4	76,6	79,7

Власна форма подання інформації Державного комітету статистики України [6, С. 4; 3].

Таблиця 2

Динаміка обсягів поставленого зерна в Україні, тис. тонн

Роки	09.01	11.02	12.01	19.01	23.01	26.01	30.01	02.02	06.02	09.02	13.02	16.02
2007	3349,1	3358,2	3364,5	3509,7	3564,1	3613,1	3617,3	3675	3682,5	3694,6	3736,6	3753,6
2006	x	x	x	x	x	2994,2	2994,2	2994,2	3072,8	3072,8	3072,8	3586,6
	20,02	23,02	27,02	02,03	06,03	13,03	20,03	23,03	27,03	13,03	03,04	06,04
2007	3760,9	3791,2	3796,2	3827,2	3829,5	3846,3	3885,5	3907	3962,3	4067,7	4031,1	4045,3
2006	3586,6	3586,6	3586,6	3731,5	3731,5	3746,1	3754,3	3770	3770	3801,3	3776,4	3801,3
	10,04	17,04	20,04	24,04	27,04	11,05	15,05	18,05	22,05	25,05	29,05	01,06
2007	4046,4	4087,3	4099,6	4109,2	4147,2	4201	4202,6	4211,6	4212,3	4240,3	4241,1	4264,9
2006	3801,3	3801,3	3801,3	3801,3	3801,3	3801,3	3801,3	3801,3	3801,3	3801,3	3801,3	3801,3

Джерело: власна форма подання інформації на базі даних Міністерства аграрної політики України [4].

зазначу, що станом на 16 лютого 2007 року зазначеної продукції найбільше було поставлено з Вінницької області – 264,2 тис. тонн, найменше – з м. Севастополь – 13,0 тис. тонн. Аналогічно, на 13 лютого і найвищими були поставки з Львівської області – 275,5 тис. тонн, найменші – з м. Севастополь – 13,0 тис. тонн; 9 лютого: з Вінницької – 262,3 тис. тонн та м. Севастополь – 13,0 тис. тонн; 6 лютого: Вінницька область – 262,3 та м. Севастополь – 13,0; 2 лютого: Вінницька – 258,8 тис. тонн, м. Севастополь – 13,0 тис. тонн; 30 січня 2007: Вінницька – 254,8 тис. тонн, м. Севастополь – 13,0 тис. тонн; 26 січня: Вінницька область – 254,1 тис. тонн, м. Севастополь – 13,0 тис. тонн.

Обсяги закупівель Аграрним фондом до продовольчого резерву станом на 16.02.2007 р. наведено в таблиці 3.

Таблиця 3

**Обсяги закупівель Аграрним фондом
до продовольчого резерву станом на 16.02.2007 року**

Назва продукції	Обсяг, тис. тонн	Вартість, млн. грн.	Ціна за 1 тону, грн.
Пшениця	266,5	192,4	722
Клас II	25,45	22,05	866
Клас III	162,2	121,12	747
Клас IV	75,65	47,52	628
Клас V	2,5	1,43	570
Клас VI	0,7	0,29	420
Жито групи "А"	42,41	22,25	525
Клас I	0,26	0,15	575
Клас II	0,7	0,38	541
Клас III	0,48	0,21	446
Всього зернових	308,91	214,65	695

Джерело: на базі інформації Аграрного фонду [2].

З наведеної таблиці 3 можна зробити висновок, що станом на 16 лютого поточного року ціни на зернові були в межах від 420 до 722 гривень за 1 тону. Закупівлю Аграрним фондом до продовольчого резерву проведено для врегулювання державою ситуації на ринку зерна України.

Таким чином, виходячи із попередньоозначеного та прогнозуючи виробництво сільськогосподарської продукції в 2007 році, передбачалось виростити наступну її кількість, що представлено в таблиці 4.

Таблиця 4

**Прогнозовані обсяги виробництва основних видів
сільськогосподарської продукції в 2007 році в Україні**

Назва продукції	Кількість, млн. тонн
Зерно	38
Соняшник	4,5
Цукрові буряки	20,9
Картопля	19
Овочі	7,4
Худоба та птиця	2,8
Молоко	13
Яєць, млрд. штук	14,5

Джерело: власна форма подання інформації, на базі даних

Так, з таблиці 4 можна зробити висновок, що найбільші обсяги виробництва передбачались по зернових (38,0 млн. тонн), найнижчі – на худобу та птицю. На другому місці після зернових прогнозувалось виробництво цукрових буряків – 20,9 млн. тонн.

Спекотна погода, що склалась в Україні привела до наступної ситуації.

Спостерігається зростання закупівельних цін в поточному році в порівнянні з минулим на 27% на пшеницю 3 класу, на 36% на пшеницю 4 класу, на 47% на пшеницю 6 класу. Значне зростання закупівельної ціни спостерігаємо на ячмінь 3 класу, а саме на 37%. Що стосується жита групи А, то ціна в цілому по Україні зросла в 2,12 рази, тобто на 112%. Так, сучасний стан закупівельних цін на зернові культури станом на 8 червня 2007 року представлено в таблиці 5.

Таблиця 5

**Закупівельні ціни на зернові культури в Україні
станом на 8 червня 2007 року, грн./т**

Назва продукції	Роки		Показники	
	2006	2007	+,-	%
Пшениця 3 класу	685	869	184	127
Пшениця 4 класу	587	801	214	136
Пшениця 6 класу	505	742	237	147
Жито групи А	455	966	511	212
Ячмінь 3 класу	635	873	238	137

Джерело: дані Міністерства аграрної політики України [4].

З таблиці 5 можна зробити висновок, що зростання закупівельної ціни на зернові в Україні коливається в межах від 184 до 238 гривень за 1 тону в порівнянні з 2006 роком.

Станом на 14 червня в цілому в світі зерно реалізується за наступними цінами, що наведено в таблиці 6.

Таблиця 6

Світові ціни на зерно							
Продукція	Країна	Умова	14.06	13.06	12.06	11.06	08.06
Пшениця тверда	Аргентина	FOB				236	
	Австралія	FOB				254,3	
Скловидна червонозерна озима пшениця	США	FOB	240,3	230,7	231,8	221,3	
М'яка червонозерна озима пшениця	США	FOB	228,6	219,4	216,4	182,8	
Пшениця 3 класу	Україна	EXW					203
	Росія	EXW					197,57
Пшениця 4 класу	Україна	EXW					198
		FOB					205
	Росія	EXW					192,19
		FOB	216,5				219
	Казахстан	DAF					145
Кукурудза	Україна	EXW					191
		FOB					195
	Аргентина	FOB				161,02	
	Бразилія	FOB				170	
	Болгарія	FOB				185	
	США	FOB	175,7	168	169,8	164,7	
Ячмінь	Україна	EXW					193
	Росія	EXW					193
	Канада	FOB	220,46	218,39	217,06	212,77	210,28
	Франція	FOB	238,98	235,68	234,09	234,78	
Висівки	Україна	EXW					153

Джерело: на базі інформації УкрАгроКонсалт [8, 9].

Таким чином, з таблиці 6 можна зробити висновок, про загальну зростаючу тенденцію світових цін на зернові. Однак, як бачимо, в період з 11 по 14 червня поточного року торги на біржах за даними видами сільськогосподарської продукції були відсутніми. Щодо України, за умовами поставки EXW, тобто із **Вісник аграрної науки Причорномор'я,**

заводу, складу, елеватора (місце зазначене), ціни є дещо вищими, ніж за аналогічних умов інших країн.

Висновки з даного дослідження і подальші перспективи у даному напрямку. Через посуху, що сталася в Україні, важливим є втручання держави. У зв'язку з цим в прийнято постанову Кабінету Міністрів України від 4 червня 2007 року № 794 “Про невідкладні заходи щодо зменшення негативного впливу посухи та забезпечення формування ресурсів зерна врожаю 2007 року”, якою передбачено поліпшити стан на ринку зерна України. Проведено також цілий ряд оперативних заходів з боку Міністерства аграрної політики України.

ЛІТЕРАТУРА

1. Вакулєнко Л.Л. Основні переваги від вступу України до СОТ // 36. наук. пр. Луганського нац. аграр. ун-ту. – Луганськ: Вид-во ЛНАУ, 2004. – № 34(46). Сер. “Економічні науки”. – С.37-39.
2. Дані Аграрного фонду України.
3. Дані Державного комітету статистики України.
4. Дані Міністерства аграрної політики України.
5. Моніторинг економічного і соціального розвитку підприємств і організацій АПК. – К., 2007. – 53 с. – С.4.
6. Наявність та надходження зернових культур на підприємства, що займаються їх зберіганням та переробкою станом на 1 грудня 2006 року. Статистичний бюллетень. – К, 2006. – С.4.
7. www.rada.gov.ua.
8. www.ukragroconsult.com
9. www.blackseagrain.net